

LÄRARHANDLEDNING TILL
ASKUNGEN

OM LÄRAR- HANDLEDNINGEN

Lärrarhandledningen är tänkt som ett verktyg för dig som lärare att tillsammans med eleverna fördjupa era upplevelser i samband med ert besök på Operan och balettföreställningen *Askungen*. Se handledningen som inspirationskälla! Du kan fritt förhålla dig till dess innehåll och övningar samt anpassa dessa efter elevernas intressen och behov. Lärrarhandledningen består dels av kortfattad information om ert kommande besök på Operan och om föreställningen, dels av olika övningar som kan användas i ett efterarbete när ni är tillbaka i klassrummet. Övningarna inkluderar förslag på uppvärmning, metod för eftersamtal samt tematiska övningar och frågeställningar knutna till föreställningen. Dessa kan göras individuellt, i större eller mindre grupper och kan knytas till ett flertal skolämnen.

Att uppleva scenkonst är en subjektiv handling. Vi förstår och upplever konstnärliga verk utifrån de erfarenheter vi har med oss som individer och det finns inga reflektioner som är rätt eller fel – alla har vi rätt till vår egen tolkning. Samtidigt som upplevelsen är individuell tar den form i ett gemensamt rum och samhälle, som en kollektiv händelse. Ett efterarbete tillsammans i klassen kan bidra till ett utbyte av perspektiv samt en fördjupad förståelse av både den individuella och den kollektiva upplevelsen. Förhoppningsvis kan denna lärrarhandledning bistå med stöd och inspiration i detta arbete.

Lycka till!
Unga Operan

INFÖR BESÖKET PÅ OPERAN

Vi på Kungliga Operan önskar er alla en så bra scenkonstupplevelse som möjligt. Nedan följer därför lite kortfattad information som vi tror kan vara bra att ha med sig inför ett besök hos oss.

Berätta gärna för eleverna i god tid att ni ska besöka Operan och ta del av balettföreställningen *Askungen*. Förklara hur ni kommer ta er hit, hur länge ni ska vara här och liknande. Det kan också vara bra att berätta lite om föreställningen ni ska se. På så sätt är ni alla bättre förberedda på vad som ska hända.

Vi uppmuntrar till att låta scenkonstupplevelsen stå för sig själv utan krav på till exempel läxor eller skoluppgifter. Ett eventuellt skolarbete kopplat till föreställningen kan därför med fördel presenteras efter eleverna har sett föreställningen.

Hos oss är även du som lärare publik. Vi är också måna om din scenkonstupplevelse och vill påminna om att din nyfikenhet och lust smittar av sig på eleverna. Vi förstår att du har ett stort ansvar och tider att hålla, men vi hoppas att även du får möjlighet att fokusera på föreställningen. Fråga gärna publikvärdarna på plats om det är något du eller ni som klass undrar. De vet det mesta om operahuset och föreställningen!

NÄR KAN MAN KOMMA IN?

Dörrarna till Operan öppnas en timme före föreställningen och ni kan då komma in i foajén. En halvtimme innan föreställningens start öppnas dörrarna till salongen och ni kan hitta era platser. Även garderoberna öppnar en halvtimme innan föreställningens start. Dessa är obevakade och gratis. Vi uppmuntrar er att vara ute i god tid så ni hinner komma till Operan i lugn och ro, hänga av er ytterkläder, gå på toaletten och hitta era platser. Observera att man inte blir insläppt i salongen om man kommer för sent!

VAR LIGGER KUNGLIGA OPERAN?

Operan ligger vid Kungsträdgården med entré från Gustav Adolfs torg. Hit går tunnelbanans blå linje (hållplats Kungsträdgården) och flera busslinjer. Från Centralstationen tar det ungefär tio minuter att promenera. Resor med lokaltrafiken kan sökas på www.sl.se.

HUR LÅNG ÄR FÖRESTÄLLNINGEN?

Askungen är cirka 2 timmar lång, inklusive en paus.

VARFÖR RINGER DET INNAN FÖRESTÄLLNINGEN BÖRJAR?

Ringningarna före föreställningen och i pausen talar om att det är dags att ta plats i salongen. Före föreställningen ringer det tre gånger: första gången 15 minuter innan det börjar, andra ringningen 5 minuter innan och tredje ringningen 2 minuter innan. Första ringningen sker en gång, andra två gånger och den tredje tre gånger. I pausen kommer första ringningen 5 minuter innan pausen tar slut, den andra 3 minuter innan och den tredje 2 minuter innan.

MAT/FIKA/FRUKT?

I samband med skolföreställningar har Operans caféer tyvärr inte öppet, men det går givetvis bra att ta med sig egen frukt eller liknande. Det kan vara bra med lite ny energi i pausen, särskilt om föreställningen är lång! Vi vill påminna er om att det inte är tillåtet att ta med mat eller dryck in i salongen!

MOBILTELEFON?

Mobiler och annan elektronisk utrustning som kan orsaka störningar ska vara avstängda under föreställningen.

FOTOGRAFERING?

Det är inte tillåtet att filma eller fotografera under föreställningen, men detta går bra att göra under applåderna.

OM FÖRESTÄLLNINGEN

Sergej Prokofievs balett Askungen, baserad på Charles Perraults version av den kända sagan, hade urpremiär med Bolsjojbaletten 1945. Denna uppsättning som ni ska ta del av är helt nyskapad för Kungliga Baletten av Tamara Rojo som tillsammans med team och ensemble gestaltar Askungen med avstamp i traditionen men i en modern tappning.

HANDLINGEN

Askungen spolats upp ur havet. Hon är ensam på flykt utan vetskap om var hennes föräldrar är. Hon placeras därför på ett barnhem där hon utsätts för förlöjliganden och trakasserier av de andra barnen och barnhemmets föreståndare. Hon tvingas arbeta som städerska och blir vän med barnhemmets anställda. En dag bjuds barnhemmet in till fest på slottet för att fira prinsens födelsedag, men föreståndaren ser till att Askungen inte får följa med eftersom hon betraktas som konstig och annorlunda. Hennes dansstil är för vild och expressiv! Askungen lämnas ensam kvar på barnhemmet, men med hjälp från sina fyra vänner och lite magi lyckas hon ta sig till slottet. Här möts hon och prinsen för första gången – ett möte präglad av samförstånd, acceptans och romantik. Men klockan tickar på och Askungen måste skynda sig hem. På vägen tappar hon sin ena sko vilket blir prinsens enda ledtråd i sökandet efter den bortsprungna nya vännen. På barnhemmet är föreståndaren beredd att göra det mesta för att få skon att passa hennes favoritbarns fötter. Detta misslyckas, men Askungen upptäcks och hon och prinsen kan tillsammans fortsätta sitt kärleksäventyr.

UPPVARMNING

När ni är tillbaka i klassrummet och ska påbörja efterarbetet uppmuntrar vi er att göra en kort uppvärmningsövning innan ni sätter i gång. Det bidrar till att skapa ett tillåtande rum samt är ett bra sätt att stimulera både kropp och minne. Nedan följer två förslag på övningar.

MINNESRUNDA

Be varje elev skriva ner sitt starkaste minne från föreställningen. Det kan vara kort eller långt, en liten detalj eller en större händelse. Begränsa gärna tiden och uppmuntra eleverna att ta det första de kommer på. Gå därefter ett varv och låt varje elev dela med sig av sitt minne.

KROPPEN BERÄTTAR

Be eleverna ställa sig på två rader, rad A och rad B, med ansiktet vänt mot den andra raden så varje person har en klasskamrat framför sig. Ha lite avstånd emellan. Rad A ska nu uttrycka den känsla som du ropar upp enbart genom kroppens rörelser. Påminn gärna eleverna om att varje individ uttrycker sig på sitt sätt. Därefter är det rad Bs tur att uttrycka den känsla du ger dem. Upprepa övningen ett par gånger och om ni vill avancera lite uppmanar du eleverna att spegla, härma eller kontrastera klasskamratens rörelser. Så småningom kan det bli som ett ordlöst samtal.

EXEMPEL PÅ KÄNSLOR *längtansfull, upprorisk, avundsjuk, glad, förväntansfull, ensam, förbannad, besviken, uppgiven, stressad, nyfiken.*

EFTERSAMTAL – *att sätta ord på vad man varit med om*

Ett eftersamtal om föreställningen kan fördjupa upplevelsen och ge utrymme för vidare reflektioner och funderingar. Här är det viktigt att påminna eleverna om att alla är fria att göra sina egna tolkningar. Bejaka det eleverna har tagit fasta på och använd deras nyfikenhet som inspiration i det vidare pedagogiska arbetet.

BESKRIVA

Ett bra sätt att påbörja ett samtal är genom att först beskriva så objektivt som möjligt vad ni har varit med om genom frågor såsom:

- Vad såg ni på scenen?
- Hur såg scenografin ut?
- Vilka var karaktärerna?
- Hur såg de ut och vad gjorde de?
- Vad hörde ni?

TOLKA

Sedan kan ni börja tolka det som utspelade sig under föreställningen.

- Vilken betydelse får de olika detaljerna tillsammans, vad skapar de för sorts berättelse?

- Varför har man valt att göra så?
- Vad tror ni föreställningen vill berätta?

ASSOCIERA

Slutligen kan samtalet bli mer associativt och personligt.

- Vilka frågor eller känslor väcker detta hos dig? Får det dig att tänka på något speciellt?
- Hur tycker du föreställningen är i relation till andra versioner av *Askungen*?
- Tycker du att berättelsen om *Askungen* är relevant idag?
- Varför/varför inte?

TEMA: *Tillhörighet, olikhet och vänskap*

ÖVNING 1 – VAD VILL DET SÄGA ATT VARA UTSATT?

Askungen kan utifrån flera aspekter beskrivas som en utsatt person. Hon är nyanländ som flykting i ett främmande land, ensam, fattig och föräldralös. Askungen porträtteras som en genomgående snäll och omtänksam person som utsätts för orättvisor från flera håll. Hon ses ner på, mobbas och exkluderas av barnhemsföreståndaren och de andra barnhemsbarnen.

Be varje elev fundera över och skriva ner en eller flera situationer som kan förknippas med upplevelsen av utsatthet. Det kan vara baserat på egna eller andras erfarenheter, på berättelser ur böcker, filmer eller liknande. Utsattheten kan både relateras till det mer privata på mikronivå samt till samhället i stort på en mer strukturell makronivå.

Eleverna går därefter ihop i par eller mindre grupper och delar med sig av sina tankar. Förslag på frågor att utgå ifrån i samtalet:

- Finns det några likheter eller olikheter i hur ni tänker kring det att vara utsatt?
- Vilka faktorer bidrar till en individs eller grupps utsatthet?
- Vad kan man göra för att undvika att någon känner sig utsatt?
- Vad betyder det när något är rättvist? Hur kan man veta att det faktiskt är rättvist?
- När och hur uppstår orättvisor?
- Är man mer utsatt som barn och ung än som vuxen? Varför det i så fall?

Sammanfatta gärna era reflektioner i helklass.

ÖVNING 2 – OM ATT BRYTA NORMER OCH ACCEPTERAS SOM DEN MAN ÄR

Både Askungen och prinsen kämpar med att accepteras som de personer de är. De är normbrytande på olika sätt. Prinsen vill göra sig fri från den mall han förväntas ingå i och Askungen betraktas som udda och annorlunda vad gäller klädsel, rörelser och beteenden. Delar av Tamara Rojas koreografi förstärker denna känsla av begränsande normer, exempelvis barnhemsföreståndarens danslektion och dansen på balen.

Diskutera i helklass eller i mindre grupper:

- Vilka normer kretsar föreställningen kring?
- Hur kommer dessa normer till uttryck i koreografin och kostymerna?
- Vem eller vilka representerar de rådande normerna?
- På vilket sätt kan man säga att Askungen och prinsen bryter mot normer?
- Finns det även normer som ni tycker föreställningen upprätthåller? Vilka? Är det bra eller problematiskt?

TEMA: *Ordlös kommunikation – kropp, musik, rörelse*

ÖVNING 1 – MAKT OCH STATUS GENOM KROPPSLIGA UTTRYCK

I dans och balett är berättelsen ordlös. Känslor, viljor och reaktioner uttrycks tillsammans med musiken med hjälp av kroppens rörelser. Ibland är rörelserna ganska vardagliga, ibland är de mer abstrakta. Även karaktärernas olika status och inbördes maktrelationer kommer till uttryck genom dansen och kroppens rörelser. Med denna övning får ni som klass möjlighet att undersöka hur makt och status skapas i relation till olika kroppsliga uttryck.

Skapa först en scenyta i klassrummet. Ställ dit ett par stolar, ett bord eller liknande som kan användas som scenografi. Dela därefter in klassen i grupper om ungefär fem personer. En grupp ställer sig på scen. Deras kroppar ska vara som lera som formas till statyer av en annan grupp. Statyerna placeras i relation till varandra och ska tillsammans skapa en stillbild där det framgår att någon har mycket makt och andra mindre. Grupperna turas sedan om att vara lera eller skapa stillbilder av olika makthierarkier. Eleverna kan utgå från situationer de själva kommer på, men förslag kan vara medan man väntar på bussen, står i kö i matsalen, gör prov i skolan, är på kalas eller på fotbollsmatch.

I ett nästa steg är bilderna inte längre frysta utan kropparna kan nu röra på sig och ändra status i relation till varandra. En grupp står på scen medan en annan grupp under tiden regisserar genom att säga »nu har A hög status«, »B har nu låg status«, »C har nu lägst status« osv. Gruppen på scen får nu prova sig fram och undersöka hur de tillsammans skapar olika statusförhållanden med hjälp av sina kroppar. Ett tips är exempelvis att använda sig av att ta mycket eller lite plats i rummet, att göra kroppen stor eller liten med stora respektive små rörelser. Testa även vad olika tempon ger för effekt.

I samband med övningarna kan ni exempelvis diskutera:

- Hur ger eller tar man plats, och vilken effekt har detta på de andra personerna i rummet?
- Hur påverkar kroppars placeringar personerna i rummet? Hur stänger man ute/bjuder in en person i gemenskapen?
- Hur höjer man sin egen status utan att använda ord?
- Kan man göra en annan person maktlös? Hur?
- Hur uttrycktes makt och status i *Askungen*? Med vilket kroppsspråk uttryckte karaktärerna sin maktposition?

ÖVNING 2 – MED MUSIKEN SOM STÄMNINGSSKAPARE OCH KARAKTÄRSDRAG

I balett är musiken en avgörande komponent i skapandet av stämningar och karaktärer.

I *Askungen* återkommer det flera musikaliska teman som kopplas till olika roller, situationer eller känslor.

I följande övning får ni tillsammans träna i att lyssna på musik och beskriva vad ni hör och vad det ger för associationer hos er. Det är inte viktigt, vare sig för dig som lärare eller för eleverna, att veta eller komma ihåg vad som händer i föreställningen i samband med de olika musikstyckena.

Klassrummets fyra hörn får representera olika kategorier:

- Otäck/hotfull situation eller karaktär.
- Sorgfylld situation eller karaktär.
- Festlig situation eller karaktär.
- Trevlig/vänlig situation eller karaktär.

Be klassen ställa sig mitt i rummet. Spela upp ett musikstycke från *Askungen* (spellistor finns på Spotify, se länk längre ner) och lyssna

tillsammans. Eleverna ska nu gå till det hörn som de tycker stämmer bäst överens med deras upplevelse av musiken. Uppmuntra eleverna att följa sina egna impulser utan att låta klasskompisar påverka utfallet.

I den första omgången behöver eleverna inte motivera sitt val av hörn, utan du kan spela upp ett nytt stycke och låta dem välja hörn igen. Denna gång får eleverna möjlighet att även förklara varför de valde just det hörnet. Tredje gången de väljer sitt hörn och motiverar sitt val, får eleverna också försöka beskriva vad som hördes i musiken. Vad är det i musiken som skapar en viss känsla? Hörs det specifika instrument? Är det ett visst tempo? Spela upp ytterligare ett stycke och fortsätt med övningen så länge ni vill och orkar!

LÄNKAR

ALBUM PROKOFIEV: CINDERELLA – BALLETT/
SYMPHONY NO. 1

<https://open.spotify.com/album/243y0T5l6b8nWrbc-SoLhRS?si=NZ9vI20MRG6tqkbfMhzxWg&nd=1>

DET MAGISKA HUSET – EN WEBBSERIE
FRÅN UNGA OPERAN

<https://www.operan.se/unga/det-magiska-huset/>

ASKUNGEN

Konstnärligt team & medverkande

MEDVERKANDE

ASKUNGEN *Maya Schonbrun*
PRINSEN *Kentaro Mitsumori*
FÖRESTÅNDARINNAN *Daria Ivanova*
DEN YNGRE SYSTEMERN *Abby Morgan*
DEN ÄLDRE SYSTEMERN *Samira Bethke*
BARNHEMSBARN *Kaela Tapper, Eléa Bigot,
Frei Ruhl, Julien Keulen*
KOCK/VÅREN *Sarah Erin Keaveney*
TVÄTTBITRÄDE/SOMMAREN *Zane Smith-Taylor*
STÄDARE/HÖSTEN *Luca Righi*
HUSHÅLLERSKA/VINTERN *Taylor Yanke*
POLISER *Arthur Erlanson, Carl Sjögren*
DROTTNING *Nadja Sellrup*
DIRIGENT *Ewa Strusińska*
KUNGLIGA BALETTEN
KUNGLIGA HOVKAPELLET

TEAM

KOREOGRAFI *Támara Rojo*
MUSIK *Sergej Prokofjev*
SCENOGRAFI *Christian Lacroix & Tobias Rylander*
KOSTYM *Christian Lacroix*
LJUS & VIDEO *Tobias Rylander*
DRAMATURG *Lucinda Coxon*